

systematického teologa zvažovat aktuální platnost klasických vyznavačských textů? Jistěže by bylo pochybené dát si *Apostolíkem* diktovat témata teologického uvažování. Ještě scestnější by však bylo, kdyby si teologie dala diktovat svá témata dnešními žurnalisty. V závěru své knihy relativizuje – česky: Uvádí do

vztahu, a to odkazem na **1K 13,13** – Lochman daleko více než samo *Krédo* svůj vlastní výklad *Kréda*: „*Cíl vší křesťanské dogmatiky je mimo všechny nezdařené či vydařené myšlenkové postupy – v pravdě a lásce trojjediného Boha a v odpovědi naší lásky zápasící o pravdu...*“ (274/211).

Jan Štefan

JAN HUS MEZI EPOCHAMI, NÁRODY A KONFESEMI

Křesťanská akademie a Husitská teologická fakulta UK Praha, 1995, 333 stran.

Ohlasy bayreuthské ‚husovské‘ konference z r. 1993 jsou většinou přejné, zatím lehce rozpačité nad výsledky. Dost na tom, že se konala, shromáždila výkvět husitologických badatelů, a že pozoruhodný materiál byl poměrně záhy (do dvou let) zpřístupněn českým čtenářům. Stalo se tak zásluhou historika Husitské teologické fakulty UK Jana Blahoslava Láška. Kritické výhrady tlumí vědomí mimořádnosti.

Mimořádný nebyl mezinárodní charakter (vždyť létání z jedné konference na druhou je dnes vizitkou ‚vědeckosti‘), mimořádná je (či měla být) ekumenická otevřenost rozhovoru o českém kacíři, účast konfesijně zaujatých i nezaujatých historiků, představitelů církví a bohosloveckých fakult.

Sborník klade na čtenáře nárok poučeného zájmu a shovívavosti k nepřesným překladům, které leckdy posunují do nesrozumitelné intenci autorů. Uvádím jediný příklad za mnohé: „Kdo se rozhodl proti kalichu, vyznal se tím ke staré církvi“ (s. 29). Tak zní věta z příspevků prof. Ferdinanda Seibta. Laskavý čtenář ze souvislosti jistě pochopí, jak

byla míněna: Kdo se rozhodl proti kalichu, přihlásil se k církvi, která v 15. století laický kalich odmítla. Z pokračování Seibtova textu se poučí, jak sporné bylo zamítnutí kalicha na koncilu v Kostnici, jaké mělo důsledky a jak postupuje revize otázky podávání kalicha laikům v dnešní katolické církvi.

Podnět k prohloubení zkoumání Husovy pře dal už druhý vatikánský koncil (jak nevzpomenout pražského arcibiskupa, kardinála Josefa Berana?) a znovu jej připomněl Jan Pavel II. při své první návštěvě v ‚postkomunistické‘ Praze na jaře roku 1990.

Mistr Jan Hus světil svou pře při roku 1412 samému Kristu – nejspravedlivějšímu soudci. Těžko říci, byl-li by nadšen posudky sklonku 20. století. Jak hodnotí pokračování své lidské pře z ‚oblaku svědků‘? Nevíme. Zato on už ví o sobě vše. Pořádáním konferencí se snažíme ukázat, co víme o něm. Není to jen móda. V tomto případě oprávněná touha dorozumět se v situaci ohrožení. V konfesijně nezaujatém pohledu historika se bayreuthská konference sice snažila o nadnárodní a ekumenické hodnocení

Jana Husa, ale vstřícnost katolických a protestantských historiků zůstala ve vzájemném střehu. Evangelíci nestojí o katolickou rehabilitaci Husa, katolíci právem vidí Husovu eklesiologickou úchytku od pravověří, ale jsou ochotni ji tolerovat a přiznat viny synů (a dcer) svaté církve obecné. Ti, kdo církev a její rozštěp pozorují v roli historiků, zvykli si posuzovat její prestižní zápas. Naneštěstí jim dala příliš mnoho dějinného materiálu. Prostě evangelíci se bojí, aby si ‚svědka Pravdy‘ Jana Husa katolíci nepřivlastnili, poněvadž tím by si katolická církev „nepochybně zvýšila svůj mravní i politický kredit v nábožensky vlašné české společnosti“ (Petr Čornej, Jan Hus nadnárodní a ekumenický, Literární noviny č. 14, 3. 4. 1996).

Notoričtí účastníci konferencí už předem vědí, kdo s čím asi přijde a skromně, či dokonale řečnický uplatní svou odbornost. Ti nejpoctivější, zatím méně známí, většinou uniknou pozornosti. Zdálo by se, že jejich poctivá práce s prameny a literaturou, zápas o přesnost formulací vyzněly naprázdno. (Martin Wernisch, František Holeček). Nikoli. Brzy vystřídají své – moudřejší či pošetilejší – předchůdce. Asi takto: konfesionalistický a politicky zneužitý výklad Husa a husitství vystřídalo vystrážlivění z ‚ideologizace‘. Po fázi ekumenického snažení a (postmoderního?) opatrného zacházení s pojmem ‚pravda‘ nastoupí ‚neopozitivismus‘ vědecky ověřeného detailu. Pak se zřejmě vážky zase vychýlí k jinému typu vyhraňování. Dost možná, že Hus přestane být zajímavý. Některé studie už tímto směrem ukazují. (Kupodivu starší, nikoli nastupující generace historiků.)

Mohu se mýlit, ale zejména studie zařazující Husa a husitství do evropské

problematiky krize vrcholného středověku (např. Ferdinand Seibt, Peter Seigel) tíhnou k módnímu ‚globalismu‘. Ten arci upírá husitství národní (český) charakter – do značné míry právem (F. Seibt) – a Husovi výlučné postavení ‚reformačního‘ řešení krize křesťanské společnosti stížené schizmatem, černou smrtí, strachem a hledáním příčin Božího hněvu. Do této kategorie (jakkoli tématicky i přístupem různorodé) patří i ‚koncepční‘ studie J. B. Láška, J. S. Trojanová a O. A. Fundy (Masarykova interpretace Jana Husa).

Nadhledové (problémové či globalizační) pochopení pře českého kacíře je zatím vyvažováno ‚neopozitivismem‘. I v něm je třeba rozlišovat. Odborníci se vyjadřují k politicko-dějinnému podhoubí Husova vystoupení, filosofii (vynikající stručné postižení střetu realistů a nominalistů ve studii „Hus a Páleč“ J. Hrdličky a I. Dolejšové), k eklesiologii – konciliarismu (J. Misiurek, W. Brandmüller), sledují vzory, přátele, okruh působnosti M. J. Husa (např. J. Nechutová, Ženy v Husově okolí), ovšem i návaznost německé reformace (F. Machilek, H. A. Oberman, N. Kotowski). Těžko zařaditelné jsou studie, dokreslující ‚obraz‘ Jana Husa historickou sociologií (F. Šmahel), právní vědou (J. Kejř, K. Malý), uměnovědně (J. Royt) – a to jsem zdaleka nevyčerpala bohatství zajímavých referátů.

Za skutečně nový, podnětný ‚neopozitivismus‘ považují poctivé pramenové studie Martina Wernische (Ratio voluntatis u M. Jana Husa) a jeho katolického soupeře F. J. Holečka (Husovo pojetí církve).

Závěrem opakuji, že Hus světil svou při soudci nejspravedlivějšímu.

Noemi Rejchrtová